

Zahraniční kultivary černoplodého rybízu

Ben Hope – plodící keř

Matečnice odrůdy Ben Hope

Vedle „téměř univerzálních“ českých a slovenských odrůd černého rybízu se vysazují i odrůdy zahraniční. Při jejich výběru před zařazením do Státní odrůdové knihy se přihlíželo k jiným vlastnostem než u odrůd, o kterých jsme již psali v Zahrádkáři č. 5/2011.

Počátkem nového tisíciletí s rozvojem pěstelských ploch a zvyšováním poptávky po surovině, hlavně po černém rybízu pro zpracovatelský průmysl, byly vytipovány a dovezeny zahraniční odrůdy, které splňovaly kritéria platná jednak pro mechanizovaný sběr rybízovými kombajny a též pro konzervářské zpracovatelské účely.

Největší zastoupení při obnově a zakládání nových výsadbových ploch měla švédská odrůda *Titania*, která byla doplňována řadou dalších odrůd, např. již hojně rozšířeným kultivarem

Ójebin (1984), vhodným pro mechanizovanou sklizeň. Má kratší hrozen s kratší stopkou, neopadáva.

Titania – registrovaná v roce 2001 vyniká vitalitou a dobrým zdravotním stavem. Má vysokou odolnost proti napadení hnědým padlím angrěstovým a dalším houbovým chorobám. Zraje středně pozdně. Je především vhodná pro velkovýrobu, pro konzervářské zpracování plodů, ale díky odolnosti má svůj význam i pro zahrádkáře. Keře jsou vysoké, se vzpřímenými ohebnými větvemi. Poškozené dřevo velice dobře regeneruje. Hrozen je delší s velkými pevnými bobulemi odolnými k po-mačkání. Chut plodů je však kyselější a méně aromatická. Plodnost je vysoká, pravidelná. Je to plastická odrůda vhodná do všech oblastí.

Méně známá a rozšířená je další švédská odrůda *Triton* (reg. 2001). Vyznačuje se velmi dobrým zdravotním stavem, odolností k houbovým chorobám. Zraje v 1.–2. týdnu července. Keře jsou vyššího vzrůstu, vzpřímené. Hrozen má delší se středně velkými bobulemi s měkčí slupkou, s kyselější chutí. Dá se pěstovat i v podhorských oblastech.

Dvě polské odrůdy *Tiben* a *Tisel* – obě registrovány v roce 2004, jsou též vhodné především pro velkopěstitele, ale najdou uplatnění i u drobných pěstitelů.

Tisel – raná odrůda, zraje v našich podmínkách začátkem července, netrpí houbovými chorobami. Keře jsou vzpřímené, vysoké, silného růstu. Hrozen je dlouhý s velkými bobulemi s pevnou slupkou. Je to plodná a odolná odrůda s dobrou chutí plodů.

Tiben – pozdně zrající odrůda, zraje v 2. dekádě července. Netrpí houbovými chorobami. Keře jsou středně vysoké s polovzpřímenými větvemi. Hrozen má dlouhý s dlouhou stopkou. Usnadňuje česání. Bobule v hroznu jsou středně velké, kulovité s velmi pevnou slupkou. Je nenáročný na stanoviště, dostatečně plodný a s dobrou chutí plodů.

Ben Connan (reg. 2004) je původem z Velké Británie. Zraje středně pozdně, v první dekádě července. Keře jsou kulovité, nižšího vzrůstu. Hrozen je střední délky s velkými bobulemi, pevnější slupkou a sladkokyselou chutí. Odrůda je odolná k hnědému padlí angreštovému, dobře plodí a hodí se pro velkopěstitele i do zahrady.

Vlnovník (hálčivec) rybízový, zvrát černého rybízu, ochrana, šlechtění na odolnost

V rozsáhlých výsadbách o hustotě několika tisíc keřů na hektar a používáním mechanických setřásačů při sklizni dochází k šíření velmi závažného škůdce – hálčivce rybízového (*Cacidiophyopsis ribis*), známého také pod názvy vlnovník či roztoč rybízový. Při invazivním výskytu ve výsadbách dochází ke zdecimování porostů. Vlnovník rybízový způsobuje

tužené pupeny upozorňují na napadení vlnovníkem.

nádorové bujení pletiv v květních pupenech tvořící kulovité zduřené hálky, které na jaře neprorůstají, hnědnou a zasychají. Je přenašečem zvrátu černého rybízu (Black currant reversion associated virus – BRAV), při kterém dochází nejen k morfologickým změnám (např. tzv. kopřivovité listy), ale i k degenerativním změnám květních orgánů a tím k tomu, že neplodí ani pupeny, které nejsou přímo poškozeny vlnovníkem.

V zahradkách se vlnovník též objevuje (šíří se aktivně přelézáním a pasivně napadenou sadbou, roznáší ho též vítr, hmyz, ptáci apod.). Napadené pupeny se začínají deformovat a u černého rybízu zvětšovat od poloviny srpna. Doporučují včasné odstranění těchto zduřelých pupenů a jejich spálení v zimním období, protože vlnovníci – bělaví 0,2 mm dlouzí roztoči vylézají až v teplém jarním počasí. Dostávají se do úžlabí listů a na vegetační vrcholy letorostů, kde sáním keřů infikují zvratem černého rybízu. Infikované keře jsou zahuštěné, mají metlovité vrcholy, listy kopřivovitého tvaru a přestávají plodit. Při silném napadení usychají.

Dříve používané ošetření přípravkem Omite 30 W (dnes i Omite 570 EW, Magus 200 SC) se příliš neosvědčilo, nedokázalo zasáhnout roztoče uvnitř zduřenin. Jako vhodné řešení tohoto problému se ukázalo vyšlechtění nových odrůd se zakódovanou genetikou vysokou odolností /rezistencí/ vůči vlnovníku.

Sempra Praha, a. s., získala práva množení a obchodování pro Českou a Slovenskou republiku dvou právně chráněných skotských odrůd černého rybízu s vysokou odolností k roztoči rybízovému, odrůd Ben Hope a Ben Gairn. Množením se zabývá Šlechtitelská stanice ve Velkých Losínách. Obě odrůdy jsou vhodné pro velké výsadby i pro zahrádkáře.

Odolné odrůdy

Ben Hope je středně pozdní odrůda. Zdravotní stav je velmi dobrý, má vysokou odolnost k vlnovníku rybízovému. Z našich několikaletých zkušeností v pokusném pěstování v detekční výsadbě v bezprostřední blízkosti silně napadeného keře se vyskytl roztoč na ni vůbec neprojevil.

Odrůda tvoří vzpřímené, vysoké, nezahuštěné keře s hustým plodnosným obrostem. Listy jsou široké, velké, jasně zelené barvy. Hrozen je dlouhý, se středně velkými bobulemi s pevnou slupkou. Plody stejnoměrně dozrávají a mají sladkokyselou, aromatickou chuť. Dává vysoké a pravidelné výnosy. Je vhodná pro mechanizovaný sběr plodů. Poškozené větve s obrostem velmi dobře regenerují. Také u drobných pěstitelů získává tato odrůda uplatnění. Výborný zdravotní stav a dobrá plodnost kvalitního ovoce dává předpoklad i k ekologickému pěstování.

Odrůda **Ben Gairn** je rovněž vysoce odolná k vlnovníku rybízovému a k houbovým chorobám. Keře jsou mnohem nižšího růstu než u Ben Hope. Rostou vzpřímené, nezahuštěné. Po celé délce větví mají krátký plodnosný obrost. Plody zrají středně raně. Hrozen je středně dlouhý se stejnoměrně dozrávajícím většími bobulemi aromatické, příjemné chuti. Velice dobře snáší zmlazování. Je to odrůda vhodná pro drobné pěstitelé k ekologickému pěstování i pro velkovýrobu.

Posledním z právně chráněných kultivarů odolných k hálčivci rybízovému je polská od-

Polská odrůda Ceres je odolná a výnosná a vhodná i jako stolní ovoce.

růda Ceres. Místo množení je vhodné s především dvěma skotskými odrůdami.

Ceres tvoří středně vysoké, kulovité keře, které se pod tíhou plodů rozkládají. Jednotlivé výhony jsou na vrcholcích jemně nafialovělé, což je pro odrůdu charakteristické. Hrozen má středně dlouhý s velkými bobulemi s měkkou slupkou. Chuť ovoce je velmi dobrá, sladkokyselá, navinulá, vhodná k přímé konzumaci. Keře dobře regenerují a dávají velké výnosy. Jsou odolné k padlí a mají polní rezistenci k roztoči rybízovému. Také česatelnost plodů je snadná, protože dozrávání je stejnoměrné. Hodí se do zahrady i pro velkopěstitele.

Soubor těchto popsaných kultivarů má vysoký výnosový potenciál kvalitního ovoce určeného především ke konzervářskému zpracování. Výborným zdravotním stavem, vysokou odolností k houbovým chorobám a k roztočům splňují podmínky pro ekologické pěstování. Avšak chutových vlastností čerstvého stolního ovoce k přímé konzumaci odrůd jako je např. Démon nebo Focus nedosahují. A tak je na každém pěstiteli čemu dá přednost a kterou odrůdu si zvolí.

Danuše Straková

Šlechtitelská stanice Velké Losiny

Ůjehin je dodnes zastoupený jak ve velkých výsadbách, tak i v zahradkách.

